

WHAT IS

FILM JR.

INHOUD

DEEL 1

HOE WORDT FILM
GEMAAKT?

4

DEEL 2

DE ONTDEKKING
VAN FILM

12

EN... ACTIE!

20

INTRO

Wil jij meer weten over film? Bijvoorbeeld voor een werkstuk of spreekbeurt, of omdat je het leuk vindt om zelf films te maken op je mobiel.

Dit boekje vertelt je (in het kort) alles over film.

In deel 1 lees je wat je nodig hebt om een film te kunnen maken en wie er aan mee werken.

In deel 2 vind je meer over de geschiedenis van de film. Wat ging er vooraf aan de eerste filmvoorstelling? Wanneer kwam er kleur en geluid?

Achterin vind je tips om zelf met film aan de slag te gaan.

Vetgedrukte woorden in de tekst verwijzen naar de woordenlijst achterin. Als je na het lezen van dit boekje meer wilt weten over film, kijk dan eens op de laatste pagina. Daar staan veel links naar leuke websites over film.

Veel plezier met *Wat is film!*

DEEL 1

HOE WORDT FILM GEMAAKT?

HET VERHAAL

Het eerste wat nodig is voor een film is een verhaal. Dat kan een nieuw verhaal zijn, speciaal bedacht voor de film. Het kan ook een bestaand verhaal zijn, zoals een boek. De films *Jep!*, *Briefgeheim* en *Oorlogswinter* zijn allemaal verfilmde boeken. Om een verhaal te kunnen verfilmen, moet er eerst een **scenario** worden gemaakt. Daarin staat het verhaal van de film beschreven. Van het scenario wordt vervolgens een **script** gemaakt waarin dialogen worden uitgeschreven en handelingen uitgebreider worden vastgelegd. Sommige regisseurs maken een **storyboard**, dat is weer een stapje verder. In het storyboard wordt met tekeningen aangegeven waar de camera moet staan en hoe iedere handeling in beeld gebracht zal worden. Elke tekening geeft een opname weer. In filmtaal noem je dat een **shot**. Je kunt dus de hele film al 'lezen' als een stripverhaal. Na het scenario, het script en het storyboard, wordt er een **draaiboek** gemaakt. In het draaiboek staan de aanwijzingen wat iedereen moet doen en wanneer. Een film is verdeeld in scènes. Een **scène** is bijvoorbeeld een gesprek tussen twee mensen. In het draaiboek staat ook wanneer en waar elke scène gefilmd wordt.

SAMENWERKING

Als bekend is welk verhaal in de film zal worden verteld, worden de mensen uitgezocht die samen de film gaan maken. Aan een film werken vaak honderden mensen mee. Iedereen heeft zijn eigen taak. Blijf maar eens in de bioscoop wachten tot de aftiteling is afgelopen. De aftiteling bestaat uit een enorme lijst van mensen: mensen die de kleding ontwerpen, de make-up verzorgen, het eten klaarmaken, het vervoer regelen, enzovoort. Voordat al deze mensen aan het werk kunnen zijn er eerst een producent en een **regisseur** nodig.

PRODUCENT

De **producent** beslist meestal welke films er gemaakt worden en zoekt daarvoor het benodigde geld en een regisseur. Het is erg duur om een film te maken. Alle mensen die eraan meewerken, moeten worden betaald. Een beroemde acteur zoals Leonardo DiCaprio kost verschrikkelijk veel geld. Apparatuur wordt vaak per dag gehuurd, net als kleding. Soms is het nodig om een deel van de film op een speciale plek op te nemen. Op een verlaten eiland met palmbomen. Of in een dorpje in Afrika. De producent rekent uit wat alles kost. Moet dat ene stukje film echt op dat eiland opgenomen worden of kan er een **decor** in een **studio** worden gebouwd? Een dure Nederlandse film uit 2008 was *Brief voor de koning* van regisseur Pieter Verhoeff. De producent van de film, EyeWorks, heeft ruim 7,5 miljoen euro bij elkaar gebracht om de film te kunnen maken.

REGISSEUR

De regisseur van de film beslist hoe hij van het verhaal een film maakt. Hij of zij bepaalt hoe de film eruit gaat zien. Hij bepaalt de inhoud en de stijl van de film. De regisseur is dus verantwoordelijk voor alles wat er voor de camera gebeurt. Hij moet het overzicht hebben op de vaak chaotische **filmsets** waarop veel mensen door elkaar lopen. De regisseur is de baas tijdens de opnames.

ACTEURS EN ACTRICES

Een regisseur heeft acteurs en actrices nodig. Elke **acteur** krijgt een eigen rol in het verhaal. Voor elke rol wordt de beste acteur gezocht. Het zoeken naar acteurs heet casten. Daar zijn speciale bureaus voor. De mensen van een castingbureau hebben een archief vol foto's en namen van acteurs. En ze weten precies waar iedereen goed in is. Zo vinden ze het juiste 'type' voor elke rol. De acteurs doen eerst een **screentest** en de beste wordt gekozen. Een acteur speelt dat hij een ander is, namelijk het **personage** uit de film. Soms doen acteurs dat zo goed dat iedereen denkt dat ze in het echt ook zo gemeen of romantisch zijn. Dat is de kracht van film: film laat je in iets geloven. Je weet vaak wel dat het niet echt is, maar de suggestie dat het wél echt is, is zo groot dat je vergeet dat je 'maar' naar een verzonnen verhaal kijkt.

Regisseur Fons Rademakers
geeft aanwijzingen op de set
van *Dorp aan de rivier* (1958)

MUZIEK EN GELUID

Een regisseur wil graag dat zijn verhaal goed overkomt bij de kijkers en dat ze snappen wat hij bedoelt. Er bestaan allerlei manieren om iets duidelijk te maken. Muziek en geluid zijn bijvoorbeeld heel belangrijk voor de beleving van een film. Zo wordt een achtervolging met spannende muziek erbij nog veel enger. Of neem een scène van spelende kinderen in een zandbak. Met vrolijke liedjes op de achtergrond ziet dat er niet eng uit. Maar als er dreigende muziek te horen is, krijgt de kijker het idee dat er iets aan de hand is. Of neem een scène van spelende kinderen in een zwembad, zoals in de film *Briefgeheim*. Met vrolijke liedjes op de achtergrond ziet dat er niet eng uit. Maar als er dreigende muziek te horen is, krijgt de kijker het idee dat er iets spannends gaat gebeuren. Die man die de tuin binnenkomt, is vast niet de tuinman, maar een crimineel!

CAMERA- VOERING

Ook de manier waarop er wordt gefilmd, bepaalt hoe een scène overkomt bij een kijker. Laat de camera een hele straat zien of komt alleen het gezicht van de hoofdpersoon in beeld? Is de camera heel beweeglijk of staat hij stil? De camera bepaalt wat je ziet en wat niet. De cameraman bepaalt via kadering welk beeld de kijker te zien krijgt. Als in een James Bond-film een tijdbom af zal gaan, laat de camera het klokje van heel dichtbij zien. Als kijker weet je dan dat James Bond op moet schieten! Laat de camera in een western een leeg beeld zien met in de verte een kleine stofwolk, dan weet je dat er in een afgelegen, droog gebied een eenzame cowboy aankomt. En het kan nog wel even duren voordat we zijn gezicht te zien krijgen.

Een spannende scène uit *Briefgeheim*
(Simone van Dusseldorp, 2010)

Een rijdende camera bij de opnames van

Als twee druppels water

(Fons Rademakers, 1963)

STUDIO

De camera kan vanuit verschillende standpunten filmen. Meestal filmt de camera op ooghoogte, want zo kijken mensen naar elkaar. Staat de camera hoog, dan heet dat een vogelperspectief. Als je iemand van bovenaf filmt, lijkt hij kleiner want je kijkt letterlijk op iemand neer. Als kijker denk je dat die persoon niet erg belangrijk is. Staat de camera laag, dan heet dat een kikvorspectief. Film je iemand van onderaf, dan lijkt hij groter en machtiger. Je kijkt immers letterlijk tegen iemand op.

De cameraman zorgt ook voor de bewegingen van de camera. Die kan alle kanten op bewegen: links, rechts, omhoog en omhoog. De camera rijdt vaak over rails zodat een afstand makkelijk en zonder schokken overbrugd kan worden, bijvoorbeeld van de ene naar de andere kamer. Je kunt de camera zelfs op een kraan zetten die heel ver de lucht ingaat, of neerdaalt vanuit een heel hoge positie. De camera leidt de kijker door de film heen.

Vroeger werden bijna alle films in een studio opgenomen. Een **studio** is een grote lege ruimte waarin van alles gezet kan worden. Dat was handiger dan filmen in de buitenlucht. Buiten een studio filmen wordt ook wel filmen op locatie genoemd. In een studio heeft de regisseur alles onder controle. Het regent en waait er bijvoorbeeld nooit.

De cameraman hoeft niet te wachten tot de zon opkomt voor voldoende licht; dit kan hij met lampen doen die overal in de studio staan en hangen. In de studio kan je een **decor** bouwen waarvan je zelf kunt bepalen hoe het eruit ziet. Als je op locatie filmt, moet je het doen met wat de omgeving je biedt. Maar filmen op locatie ziet er wel echter uit.

OPNAME

De acteurs oefenen voordat er wordt gefilmd. Alle scènes worden een keertje gespeeld. Vaak is de volgorde waarin de scènes worden opgenomen anders dan de volgorde van de scènes in de film. Dat kan beter uitkomen. Als zich in een film twee scènes op het strand afspelen, is het slim om die na elkaar op te nemen. Want anders moet je steeds heen en weer reizen tussen de locaties. Eindelijk is het zover dat de opnames kunnen beginnen. Op het teken van de regisseur start de cameraman de camera.

SHOTS EN TAKES

Niet elk **shot** staat er in een keer goed op. Vooral als een scène op locatie wordt opgenomen, kan er van alles mis gaan. Er kan opeens een auto door het beeld rijden. Of het gaat regenen terwijl in de scène de zon moet schijnen. Of de klok van een kerktoeren begint opeens te luiden. Acteurs kunnen zich vergissen in de tekst. Of de huilbui die in het scenario staat, lijkt nergens op. Of iemand krijgt de slappe lach. Soms worden er wel tien **takes** genomen voordat er één goed shot is. De regisseur kiest welke takes worden weggegooid en welke hij wil gebruiken.

MONTAGE

Als de film is opgenomen, worden de opnames in de goede volgorde gezet. Dat heet **monteren**. Het verhaal wordt dan samengesteld. De **editor** monteert, maar de regisseur kijkt vaak ook mee. Een film van anderhalf uur bestaat uit ongeveer 2,5 kilometer filmmateriaal. De regisseur heeft meestal veel meer uren gefilmd. De editor moet dus kiezen. De volgorde waarin hij scènes monteert, is heel belangrijk. Bij een spannende film kom je pas op het laatst te weten wie de moordenaar is. De editor kan scènes die zich afspelen in het heden afwisselen met scènes uit het verleden. Door bepaalde scènes wel en andere niet te monteren, kan de film anders worden. Misschien niet veel anders, maar toch. Tijdens de montage kan een hele scène geschrapt worden, maar er kan ook voor worden gekozen de scène in **close-up** te laten zien. Door de montage krijgt film haar uiteindelijke vorm.

SPECIAL EFFECTS EN STUNTMANNEN

Film is bedrog. De acteurs spelen rollen. Het huis waarin ze wonen, heeft papieren muren. De regen komt uit een tuinslang. Niks is wat het lijkt. Toch wordt je meegenomen in het verhaal en leef je mee met de hoofdpersonen. Je zit te griezelen, te lachen of te huilen. Er zijn mensen die voor de film speciale effecten maken. Die verzinnen trucjes (**trucage**) waardoor alles nog echter lijkt. Als het meisje Viegeltje in *Iep!* zomaar wegvliegt, gebeurt dat niet echt. Het is een **special effect**. Soms wordt voor een special effect een stuntman gebruikt. Een stuntman doet de gevaarlijke trucs. Hij trekt de kleren van de filmheld aan en springt uit een brandend huis. Natuurlijk met een speciaal pak onder zijn kleren. Zijn gezicht wordt niet gefilmd. Zo ziet niemand dat de acteur de stunt niet zelf doet.

Clapboard bij de film *De aanslag* (Fons Rademakers, 1986). Op het clapboard staat aangegeven welk shot wordt opgenomen (nr. 792). Daarnaast wordt het nummer van de take vermeld (nr. 1). Hierdoor kan bij de montage eenvoudig de juiste take van elk shot worden gevonden.

In de film *Iep!* lijkt het of Viegeltje kan vliegen door middel van special effects

PREMIÈRE

Als de film af is kan hij voor het publiek vertoond worden. De eerste voorstelling van een film heet **première**. Bij een première worden naast de medewerkers aan de film vaak ook veel beroemde en bekende mensen uitgenodigd. Het is een feestelijke avond. Voor de makers van de film is een première heel spannend. Als de film is afgelopen, weten ze of hun werk met applaus is beloond of niet.

DEEL 2

DE ONTDEKKING VAN FILM

Toverlantaarn

UITVINDING

Thomas Edison vond de gloeilamp uit. Alfred Nobel ontdekte hoe je dynamiet kunt maken. En Alexander Graham Bell was de uitvinder van de telefoon. Bij film is het lastiger om te bepalen wie de uitvinder is. Film werd niet door een iemand uitgevonden. Allerlei losse uitvindingen van verschillende mensen maakten uiteindelijk samen de film. De ene uitvinder ging door waar de ander gebleven was. Men kende al de fotografie: het beeld dat stilstaat. Maar de uitvinders wilden meer laten zien. Ze wilden de werkelijkheid kunnen vastleggen zoals ze is en die aan meerdere mensen tegelijk laten zien. Om dat voor elkaar te krijgen hadden ze drie dingen nodig:

1. de mogelijkheid om meerdere beelden kort na elkaar op te nemen,
2. de mogelijkheid om stilstaande beelden te laten bewegen,
3. de mogelijkheid om beelden te projecteren op een scherm of op een muur.

SCHADUWEN

De simpelste voorloper van film is het schimmenspel. Je hebt er bijna niets voor nodig en er kunnen meerdere

mensen tegelijk naar kijken. Met je vingers en een lichtbron kun je al beelden projecteren op een muur. Dat wordt al eeuwenlang gedaan. Je hebt vast wel van je vingers een vlinder gemaakt. Of een konijn met lange oren. Houd je vingers voor het licht van een zaklamp of kaars. Of gewoon in de lucht als de zon schijnt. De vlinder is als een schaduw op de muur te zien. De lamp of de zon is de projector, je handen spelen het verhaal en de muur is het filmdoek. Zo'n schaduwverhaal is een voorloper van de film.

TOVER-LANTAARN

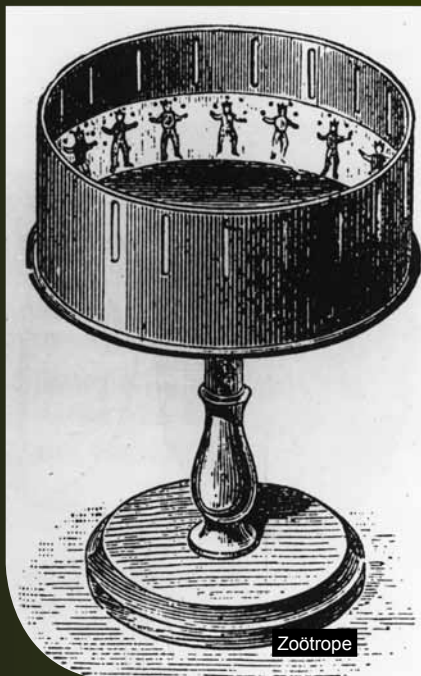
Een andere voorloper van film is de toverlantaarn. De toverlantaarn kan losse plaatjes op een muur vertonen. Het is een apparaat waarin je glasplaatjes schuift. Op het glasplaatje staat een tekening. Door de lamp in het apparaat is de tekening op de muur te zien. Een lens vergroot de tekening. Eigenlijk precies zoals een diaprojector werkt. Het nadeel was alleen dat de plaatjes stil stonden. Rijke mensen hadden thuis een toverlantaarn. Arme mensen moesten wachten tot het kermis was. Dan kwam er een man om een voorstelling te geven. Hij liet de plaatjes zien en vertelde er een verhaal bij.

BEWEGEND BEELD

Veel uitvinders gingen aan de slag met het idee om met losse beelden beweging te maken. Het gevolg was een grote hoeveelheid speelgoed en apparaten. Deze kregen moeilijke namen zoals de phenakistoscoop, praxinoscoop en zoötrope. Al die apparaten werken volgens hetzelfde idee. Een aantal opeenvolgende losse plaatjes worden geplakt in een trommel of op een cirkel. Op een kleine afstand van die tekeningen zit een kijkgaatje. Als je door dat gaatje kijkt, terwijl de trommel of de cirkel beweegt, zie je de voorloper van film. Het lijkt alsof een aap met een springtouw in zijn handen op de losse plaatjes écht touwtje springt als de trommel maar snel genoeg wordt bewogen.

KINETOSCOOP

Uitvinder Thomas Edison hield zich ook bezig met bewegende plaatjes. Hij bouwde in 1890 samen met zijn assistent Dickson de kinetoscoop. Dat was een houten kast met een aantal spoelen erin. Over de spoelen werd een strook papier gelegd met opeenvolgende plaatjes. Er zat een zwengel aan de kast om de strook papier over de spoelen heen te trekken. Bovenin de kast

zat een kijkgat. Daar kon maar één persoon tegelijk doorheen kijken. De filmpjes van Edison duurden vaak een seconde of dertig.

EEN REEKS FOTO'S

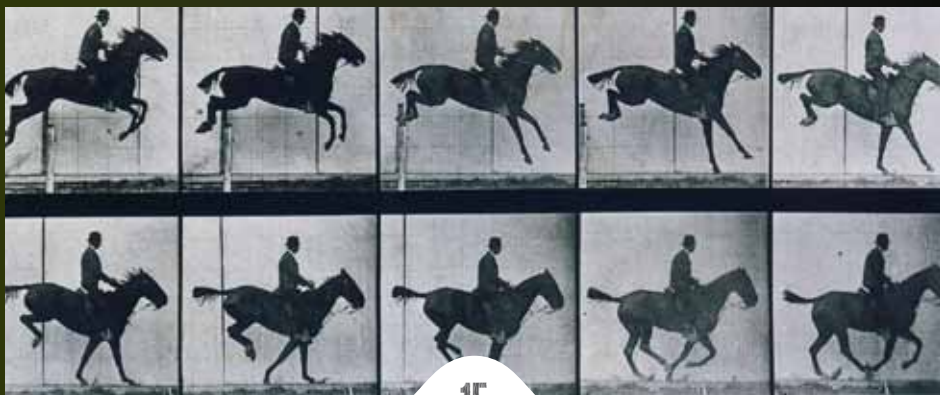
Voordat echte filmpjes werden gemaakt gebruikte een aantal fotografen het idee van veel na elkaar gemaakte foto's voor onderzoek. Zo hadden twee mannen een weddenschap over de vraag of

een paard in galop alle benen op een zeker moment in de lucht heeft. Met het blote oog is dit niet goed te zien. De bewegingen van het paard gaan te snel. De fotograaf Eadweard Muybridge bedacht een apparaat waarmee hij snel achter elkaar foto's kon maken. Hij zette twaalf camera's op een rij. Aan al die camera's maakte hij draden vast die over de grond waren gespannen. Als een draad werd aangeraakt, maakte de bijbehorende camera een foto. Door een paard over de draden te laten galopperen kreeg Muybridge een reeks foto's die allemaal een stukje van de beweging van het paard lieten zien. Zo kon hij bewijzen dat een rennend paard op een bepaald moment heel even los van de grond is. Tot dat moment wist niemand dat!

FILMCAMERA

Thomas Edison ging daarna nog een stapje verder. Hij bouwde de eerste **filmcamera**. Die leek veel op een foto-toestel, maar er was een groot verschil. In een foto-toestel staat het filmpje stil. In een filmcamera beweegt de film langs de lens. Er worden snel achter elkaar foto's gemaakt. Op elke foto staat de volgende beweging. Als je al die foto's snel achter elkaar bekijkt, bijvoorbeeld in een kinetoscoop, heb je een filmpje. En zo is film dus uitgevonden. Met beweging-machines en foto's. Want dat is film eigenlijk: honderdduizenden losse foto's achter elkaar, die snel voorbij komen. Zo snel, dat onze ogen het niet bij kunnen houden, en onze hersenen de losse foto's aan elkaar plakken.

Eadweard Muybridge maakte deze foto's rond 1870. Hij wilde ermee laten zien hoe paarden bewegen

De gebroeders Lumière werden beroemd met hun voorstellingen. Dit is een filmstill van de film *Sortie d'usine (Het uitgaan van de fabriek, 1895)*

EERSTE VOORSTELLING

Twee Franse broers, August en Louis Lumière, maakten het eerste apparaat dat een film kan projecteren, de filmprojector. Daarmee konden meer mensen tegelijk naar een film kijken. De projector kon heel snel worden omgebouwd tot camera. Dat was een slim idee: een apparaat dat zowel camera als projector was scheelde een hoop geld! Alles bij elkaar zat er meer dan honderd jaar tussen het idee van bewegende plaatjes en de eerste filmvoorstelling in december 1895. Deze eerste voorstelling van zelfgemaakte filmpjes voor een betalend publiek gaven de Lumières in een café in Parijs. Over de eerste filmvertoningen doen veel wilde verhalen de

ronde. Zo zou het eerste publiek erg geschrokken zijn van een filmpje met daarop de aankomst van een trein in een station. De toeschouwers vonden het beeld zo echt dat ze dachten dat de trein de zaal inreed. Ze doken weg onder hun stoelen. Hoogstwaarschijnlijk is dit niet waar. Wel is bekend dat mensen vooral geboeid waren door bewegingen in het beeld. Zo is er een filmpje waarin Louis Lumière zijn baby de fles geeft. Maar mensen waren vooral geïnteresseerd in de bewegende boombladeren op de achtergrond! Het meest vertoonde filmpje uit die begintijd ging ook over beweging. Iedereen praatte over de film waarin woeste zeegolven uiteenspatten op de rotsen bij het Engelse plaatsje Dover.

Georges Méliès gebruikte fantastische decors in zijn films. Dit is een filmstill van de film *Le voyage dans la Lune (Reis naar de maan, 1902)*

VERZONNEN EN ECHT

Er waren in die begintijd **regisseurs** die fantasieverhalen filmde. Georges Méliès was daar een meester in. Hij verzong allerlei verhalen en maakte daar films van. In 1903 werkte hij aan een film over een reis naar de maan en gebruikte daar **trucage** bij. In totaal maakte Méliès tussen 1896 en 1914 meer dan duizend films.

De gebroeders Lumière filmde vooral dingen die echt gebeurden. Ze namen de werkelijkheid op met hun camera. Nu noemen we dit soort films **documentaires**. Ze stuurden cameramannen naar exotische oorden als Spanje, Egypte, Italië en Japan. De films die in die landen werden gemaakt waren toen nog bijzonder, omdat er weinig bekend was over die landen. Nu kunnen we met

vliegtuig, boot en trein heel snel overal naar toe. Toen kon dat nog niet. Daarom vonden mensen het leuk films over deze verre landen te zien. Je kunt die films nu vergelijken met beelden van Mars op televisie.

STILLE FILM

Tot dan toe werden alle films opgenomen zonder geluid. Als de acteurs spraken, zag je hun mond wel bewegen, maar je hoorde niets. Vanaf 1905 kwamen er borden in beeld met een tekst erop. Die tussentitels legden uit wat er gebeurde. Of toonden een stuk tekst met wat er gezegd werd. Soms stond er iemand naast het filmdoek uit te leggen wat er in de film gebeurde of commentaar te geven op wat er te zien was. Zo iemand werd een **explicateur** genoemd. En er was live muziek. Soms alleen een pianist, maar soms ook een heel orkest.

Greta Garbo en John Gilbert in de stille film
Flesh and the Devil (Clarence Brown, 1926)

GELUID

Geluid bij de film zorgt ervoor dat het allemaal nog echter lijkt. In het begin werd het geluid los opgenomen. Het stond bijvoorbeeld op een plaat. En de platenspeler was verbonden aan de projector. De film moest tegelijk met het geluid lopen, maar dat ging wel eens mis. Bijvoorbeeld als de plaat oversloeg. Je zag twee mannen ruzie maken, maar je hoorde een hond blaffen. Terwijl de hond pas in de volgende scène in beeld kwam. De volgende stap was de toevoeging van het geluid op de filmstrook. Beeld en geluid liepen nu pas echt gelijk. Je kon de acteurs horen praten. *The Jazz Singer* uit 1927 met Al Jolson staat bekend als de eerste geluidsfilm. Daarvoor waren wel al kortere films opgenomen met geluid, maar *The Jazz Singer* was de eerste lange film met geluid. De opkomst van de geluidsfilm was niet voor iedereen gunstig. In de tijd van de stomme film was John Gilbert een superster. Maar het ging fout toen zijn stem opeens to horen was. Door de slechte kwaliteit van de eerste microfoons kreeg hij een hoge piepstem. Het publiek vond dat vreselijk en John Gilbert stopte met acteren. Gilbert speelde vaak samen met de Zweedse Greta Garbo. Iedereen was meteen verliefd op haar zwoele, geheimzinnige stem. Die paste heel goed bij de rollen die ze speelde. Daarom had zij na de invoering van de geluidsfilm nog wel een succesvolle loopbaan.

CAMERA-VOERING

In het begin kon de camera nog niet bewegen. Veel vroege films waren opnamen van theatervoorstellingen waarbij de camera op de plek stond waar normaal gesproken het publiek zat. De beelduitsnede was dus steeds hetzelfde. Het leek daarom net of je naar een toneelstuk zat te kijken. De filmmakers wisten toen ook nog niet welke mogelijkheden er waren, zoals bijvoorbeeld een **close-up** waardoor je iets van dichtbij ziet. Sommige mogelijkheden werden toevalig uitgevonden. Zo stuurden de gebroeders Lumière cameramensen de wereld rond om opnamen te maken van steden, landen en mensen. Het verhaal gaat dat een van de cameramannen een camera had geplaatst op een varende gondel in Venetië. Hij stuurde het filmpje naar de broers met de boodschap dat hij iets geprobeerd had, en dat zij maar moesten zeggen of het goed was. De broers vonden het goed en de bewegende camera was uitgevonden. Door deze 'uitvindingen' kwam er meer afwisseling in de opnames. Ook de uitvinding van de draaibare statiefkop was belangrijk. Nu kon de camera naar links en naar rechts draaien. Hij kon zelfs een heel rondje maken. In een paar jaar maakte de film een grote verandering door: van stilstaand beeld naar bewegend beeld.

KLEUREN

Al in 1896 werden films ingekleurd. Gewoon met een kwastje en verf. Je had er een vergrootglas bij nodig, want een filmbeeld is ongeveer zo groot als een luciferdoosje. Een film beeld voor beeld met de hand inkleuren kostte veel tijd en was daarom erg duur. Ook werden films gekleurd door ze onder te dompelen in een kleurbad. De film kreeg dan een rode, blauwe of gele kleur. Per plaats werd vaak een kleur gebruikt: rood voor binnen, en blauw voor buiten. Of geel voor de woonkamer en rood voor de slaapkamer. Maar soms waren de kleuren er alleen maar om de film mooier en spectaculairder te maken.

Rond 1930 werd de echte kleurenfilm uitgevonden. Kleuren werden meteen op de filmstrook vastgelegd en hoefden niet later aan het zwart-witbeeld worden toegevoegd. *Sneeuwwitje en de zeven dwergen*, de Walt Disney-tekenfilm uit 1937, was een van de eerste kleurenfilms voor kinderen.

FORMATEN

De standaardbreedte van een filmstrook is 35 millimeter. Toen Edison en zijn assistent Dickson in 1889 gingen experimenteren met film, werd zo'n 35-millimeterfilm voor het eerst gemaakt. Het was duur en daarom kwamen er ook kleinere maten: 9^{1/2}, 17^{1/2} en 28mm. Later volgden 16 en 8mm; de formaten voor de amateurfilmer. Maar hoe smaller de film, hoe minder mooi het beeld. Daarom is er ook 70mm-breedbeeldfilm; dat wordt niet vaak gebruikt, maar het is wel veel mooier.

De filmstroken waren gemaakt van nitraat. Dat is brandbaar materiaal en dus gevaarlijk. En nitraat heeft nog een nadeel. Het valt na verloop van tijd uit elkaar. Na vijftig of honderd jaar blijft van de film alleen nog een stinkend poeder over. Zo zijn veel oude, bijzondere films verloren gegaan. Het werd dus hoog tijd om een nieuwe ondergrond voor film te gebruiken. Dat werd acetaat, een stevig soort plastic, dat veel langer meegaat.

Toch is ook acetaat kwetsbaar.

Ingekleurde film (titel onbekend)

EN... ACTIE!

FILM KIJKEN

Wil je meer halen uit film kijken? Hieronder vind je tips waar en hoe je dit kunt doen.

1. Wil je wel eens wat anders zien dan de grote bekende films in de bioscoop? Filmsuggesties vind je op www.kijk-goed.nl, cinema.nl/cinekidklappers en moviezone.nl. Oude films kun je bekijken op FilminNederland.nl en scenemachine.nl. Op instantcinema.org vind je experimentele films en kunstfilms voor als je echt nieuwsgierig bent.
2. Wil je leeftijdgenoten laten weten wat jij van een film vond of wat zij ervan vonden? Laat dan je mening achter of lees die van anderen op klassefilm.nl of moviezone.nl
3. Wil je jurylid worden op een van de grote filmfestivals in Nederland en daarmee bepalen welke film het beste is? Meld je dan aan bij MovieSquad op de website van Klassefilm of Moviezone!

FILM MAKEN

Wil je zelf films maken of experimenteren met onderdelen van film zoals geluid, restauratie, foto's bewerken, tekenfilms of vormgeven? Hieronder vind je tips waar en hoe je dit kunt doen.

1. Cinekid Studio is een gratis website waar je zelf filmpjes kunt maken. Je kunt, als je dat wilt, je filmpjes ook nog uitzenden en delen met anderen. Ga naar www.cinekidstudio.nl en wordt een tekenfilmmaker, geluidsmixer, nieuwsmaker of videoclipmaker.
2. Van geluidsgolf tot sms en van grottekening tot computergame: kijk, luister en experimenteer ermee op www.shop4media.nl. De website houdt bij wat je hebt geleerd en geeft verslag van al je acties. Handig voor als je dit als opdracht moet doen voor school.
3. Wil je weten hoe het is om oude films te repareren zodat ze weer bekeken kunnen worden in oorspronkelijke kleuren, met geluid of zonder krassen in het beeld? Krui in de huid van filmrestaurator op filmrestauratie.filmmuseum.nl

WOORDENLIJST

ACTEUR Iemand die een rol speelt in een film of toneelstuk. Vrouw: actrice.

CLOSE-UP Filmopname die van heel dichtbij gemaakt is

DECOR Nagebouwde omgeving waarin scènes van een film zich afspelen.

DOCUMENTAIRE Filmverslag van bestaande of gebeurde dingen.

DRAAIBOEK Boek waarin staat hoe en in welke volgorde een film moet worden opgenomen.

EDITOR Persoon die de filmscènes in de goede volgorde aan elkaar plakt.

EXPLICATEUR Persoon die bij stille films uitlegde wat er gebeurde.

FIGURANT Iemand die in een film meespeelt en niets hoeft te zeggen.

FILMCAMERA Apparaat waarmee een film kan worden opgenomen.

FILMPROJECTOR Apparaat waarmee een film kan worden vertoond.

FILMSET Plaats waar een film wordt opgenomen.

MONTEREN Filmscènes in de goede volgorde aan elkaar plakken.

PERSONAGE Persoon die in een boek, toneelstuk of film voorkomt.

PREMIÈRE Eerste keer dat een nieuwe film in de bioscoop wordt gedraaid.

PRODUCENT Man of vrouw die alles regelt, zoals het geld en de mensen die aan de film meewerken.

REGISSEUR Man of vrouw die de 'baas' is op de filmset. Hij/zij bepaalt hoe alles in de film gaat en hoe alles eruitziet.

SCENARIO Boek waarin alle scènes van een film zijn beschreven.

SCÈNE Bepaald gedeelte van een toneelstuk of film.

SCREEN-TEST Op proef een stukje spelen voor de camera om te kijken of een acteur of actrice geschikt is voor een rol.

SCRIPT Boek waarin alle scènes van een film zijn uitgewerkt, ook de teksten die de acteurs en actrices moeten zeggen.

SHOT Filmopname.

SPECIAL EFFECT Engels woord voor speciaal effect. Allerlei trucjes waardoor de film echter lijkt.

STORYBOARD Reeks van tekeningen die aangeven waar de camera moet staan en hoe de scènes in beeld gebracht zullen worden.

STUDIO Ruimte of gebouw waarin opnamen worden gemaakt voor radio, tv of film.

TAKE Net als een shot een filmopname, alleen worden van elk shot vaak meerdere takes gemaakt net zo lang tot de shot goed is.

TRUCAGE Het gebruiken van trucs in film.

BOEKEN

Filmen maar! Alles wat je nodig hebt om een film te maken met je mobiele telefoon of camera

Tim Grabham, Vier windstreken, 2010
Een halve hond heel denken: een boek over kijken

Joke van Leeuwen, Querido, 2008
De film in: filmfestival voor thuis op de bank

Jet Manrho, Autoped, 2006
(BoekieBoekie: het tijdschrift voor kinderen over kunst en literatuur; 61)
Zo gaat het bij het Klokhuis en zo maak je je eigen videofilm

Piet Geelhoed, Lemniscaat, 2003
Camera loopt... actie!

Bibi Dumon Tak, Querido, 2003
Camera loopt... actie!!!

Marion Challier, Lou Jeunet, Lannoo, 1995
Het filmboek

Bas van Lier, Gidi van Liempd, Ploegsma, 1995
Film

Richard Platt, Van Holkema & Warendorf, 1992 (Ooggetuigen; 12)

WEBSITES

Wil je meer weten over film? Check deze links voor meer informatie.

www.klassefilm.nl
www.moviezone.nl
www.cinekidstudio.nl/p/cinekidstudio
www.hetklokhuis.nl/reportagecursus
www.jeugdbieb.nl
www.scratch.mit.edu
mediatheek.thinkquest.nl/~1le0524
legomovies.come2me.nl/1013123
www.digitalplayground.nl
www.kunstbende.nl
www.allaboutusfilmfactory.com/yeff
www.storycatcher.nl
www.cultuurkaart.nl
www.xxs.nl
www.dropstuff.nl
www.tenq.tv
www.kidsweek.nl
www.cinekid.nl
www.bekijkt.nl
www.deadline.nl

COLDFON

Auteur: Marion de Graaff
Redactie: Merel Gilsing,
Florine Wiebenga
Eindredactie: Mariska Graveland
Grafisch ontwerp: Autobahn
Met dank aan: Benelux Film Distributors,
A-Film en Independent Films

© 2011 Uitgave van EYE Film Instituut Nederland

EYE Film Instituut Nederland wordt financieel ondersteund door het ministerie van OCW.

EYE Film Instituut Nederland ontwikkelt en coördineert educatie over film en andere media in Nederland en levert diensten voor kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering op dit gebied.

www.eyefilm.nl

Ondanks het door EYE Film Instituut Nederland in acht nemen van alle zorg welke redelijkerwijs ter zake van het achterhalen van de auteursrechthebbenden gevegd kon worden, kunnen er derden zijn die menen enig recht te kunnen laten gelden met betrekking tot in deze folder afgebeelde werken. Voor zover deze derden tevens menen dat zij ten onrechte niet van dit gebruik op de hoogte zijn gesteld, wordt hen uitdrukkelijk verzocht EYE Film Instituut Nederland hiervan in kennis te stellen.

In deze uitgave zijn stills gebruikt van de volgende films:

Iep (Rita Horst, Nederland 2010)

Distributie: Independent Films

Briefgeheim (Simone van Dusseldorp, Nederland 2010)

Distributie: A-Film

De brief voor de Koning

(Pieter Verhoeff, Nederland 2008)

Distributie: Benelux Film Distributors

Flesh and the devil

(Clarence Brown, VS 1926)

Sortie d'usine

(August en Louis Lumière, Frankrijk 1895)

Le voyage dans la lune

(Georges Méliès, Frankrijk 1902)

Productie: Star Film

In deze uitgave zijn productiefoto's gebruikt van de volgende films:

Dorp aan de rivier

(Fons Rademakers, Nederland 1958)

Productie: Nationale filmproductie Maatschappij

Als twee druppels water

(Fons Rademakers, Nederland 1962)

De Aanslag

(Fons Rademakers, Nederland 1986)

Productie: Fons Rademakers productie.

Oorlogswinter

(Martin Koolhoven, Nederland 2008)

Distributie: Benelux Film Distributors

